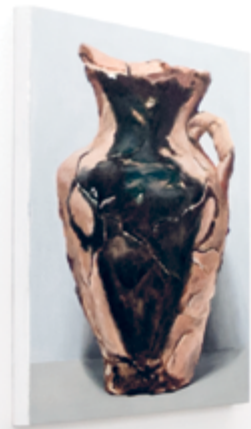

Jasper Hageenaar SOUVENIR

Jasper Hagenaar
SOUVENIR

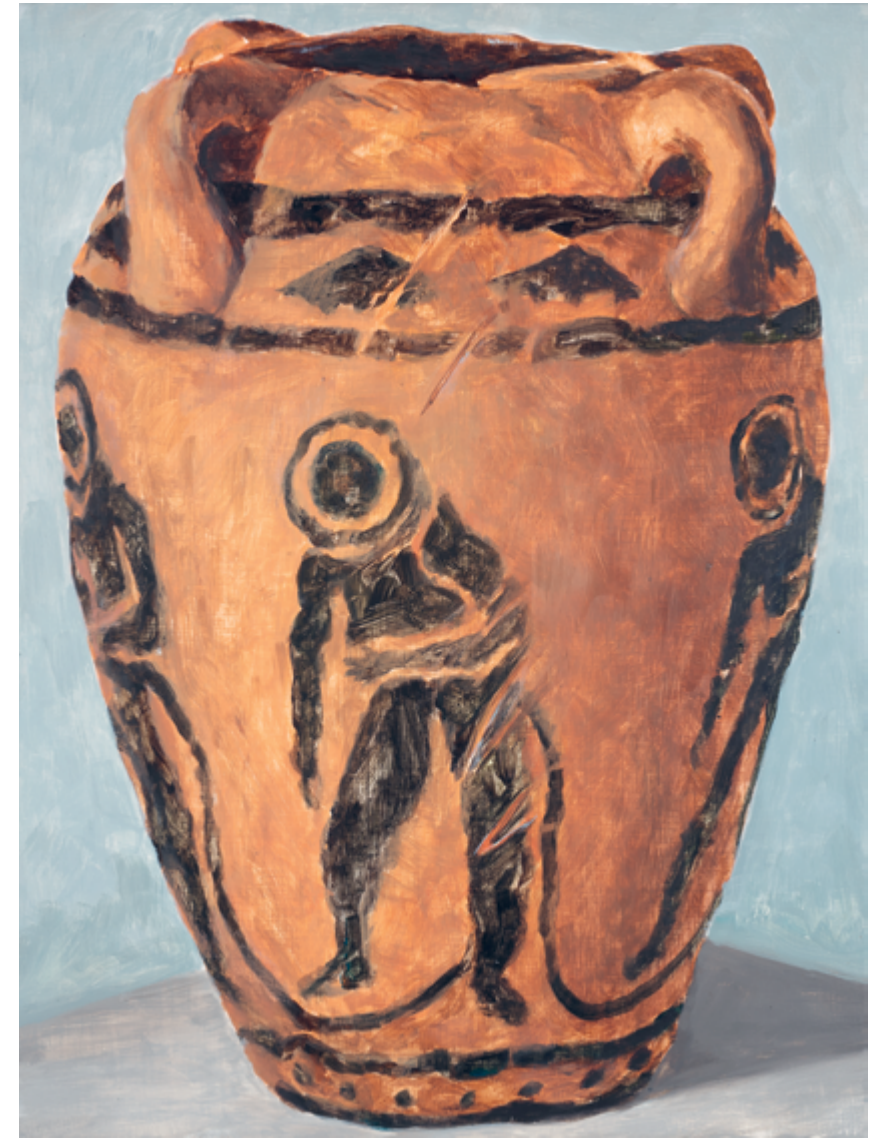

Show, don't tell. In the wake of early twentieth century literature, cinema saw a movement of filmmakers emerge who sought to let their images speak for themselves, rather than spelling out the narrative significance of each scene to the audience. The art of omission.

Text
Robbert Roos

That is, saying things in such a way that are felt more than they are directly seen, using just a few choice images. Ernest Hemingway called this the 'iceberg theory': "If a writer of prose knows enough about what he is writing about, he may omit things that he knows and the reader, if the writer is writing truly enough, will have a feeling of those things as strongly as though the writer had stated them. The dignity of movement of an iceberg is due to only one-eighth of it being above water."

This brings us to the oeuvre of Jasper Hagenaar, a master in hiding icebergs under the surface of his painted images. Central to his work is suggestion, allusion to a world 'behind' the image; a world of association, memory and reflection that must materialise in the mind's eye of the viewer in concert with their own frame of reference. Hagenaar's paintings are somewhat spare: his visual elements are few, often set in a largely empty space and with little indication that we are either indoors or outdoors – little indication, indeed, of any setting at all. The few visual elements that are present are maximally charged, however.

"I have always wrestled with the narrative aspect of painting", Jasper Hagenaar confesses in his atelier. "I don't seek to tell a story, I want to show how a painting can evoke a story. My work should plant a seed in the mind of the viewer, from which the story springs. Works that blurt out the story all at once are not so interesting to me. Then it's all done and dusted, from beginning to end. I seek only to offer a beginning. I feel the same way about exhibitions. To my mind, it's ideal when one enters an exhibition and doesn't understand everything at once, but leaves with a certain mood or idea. It can't always be so cut-and-dry, of course, but I can say that, to me, creating an 'atmosphere' is extremely important. Experiencing something without really being told what it is."

What Hagenaar paints is practically always recognisable, figurative, however ambiguous it might sometimes be. It is 'reality', albeit composed – or 'framed' – in a specific *mise en scène* that has been devised with such premeditation that the artist often constructs it before he paints it, in the form of a maquette. Hagenaar plays, then, with three realities: the image that inspires him in reality – often observed amid the banality of his day-to-day environment –, the reality based on which he physically constructs the model to be painted and, finally, the reality he creates on the flat surface in translating the maquette into a painted panel. This filtering is a 'mystification' process by which he adds veils of subjectivity to recognisable and realistic motifs. The power of imagination takes shape in the transformation of the real thing into its painted representation. "This always implies an aspect of abstraction, such that you transcend the illustration of reality", says Hagenaar.

In 2014 Hagenaar painted a boy of around ten years of age (*Double Jester*, page 23). The boy is depicted wearing black swim briefs, his arms wide and both his head and hands facing downwards. As if at the edge of a swimming pool, ready to dive into the water. He is set against a uniformly black (though loosely rendered) background, with a grey foreground. The water of the pool (if the assumed action is correct) is not in frame.

Show. Don't Tell. Tóón. En kauw niet voor. Binnen de cinema ontstond – in het kielzog van de literatuur en het scenarioschrijven – een beweging van filmers die beelden voor zich wilde laten spreken, zonder precies expliciet te maken wat de scène betekent binnen het narratieve verhaal. Het is de kunst van het weglaten.

Tekst
Robbert Roos

Met enkele rake beelden dingen zeggen die niet concreet worden gezien, maar wel worden gevoeld. Ernest Hemingway noemde dit de 'ijsbergtheorie': "*Als een schrijver van proza goed weet waar hij over schrijft, kan hij dingen weglaten, en de lezer zal dan, als de schrijver waarachtig genoeg schrijft, die dingen even goed kunnen aanvoelen als wanneer de schrijver het allemaal had uitgelegd. Een ijsberg beweegt zo waardig omdat maar een achtste deel ervan boven water uitsteekt.*"

Enter het oeuvre van Jasper Hagenaar. Meester in het verbergen van de ijsberg onder het oppervlak van zijn schilderbeeld. Wat we zien is suggestie, een wenk naar een wereld die 'achter' het beeld schuilt; een wereld van associatie, herinnering en reflectie, die vooral in het hoofd van de kijker – met het eigen referentiekader dat daarbij hoort – concreet moet worden. Hagenaar is tot op zekere hoogte een 'schrane' schilder: niet overdadig veel beeldelementen, gezet in een vaak vrij lege ruimte met weinig aanknopingspunten of het binnen of buiten is en wat de setting nu eigenlijk is. De spaarzame beeldelementen zijn echter wel maximaal geladen.

"Ik heb altijd geworsteld met het verhalende in een schilderij", zegt Jasper Hagenaar in zijn atelier. "Ik wil geen verhaal maken, ik wil dat een schilderij een verhaal oproept. Wat ik maak, moet een zaadje planten in het hoofd van de kijker waardoor het verhaal ontstaat. Ik vind een werk dat het verhaal als het ware in een keer helemaal vertelt niet zo interessant. Je bent dan meteen klaar, met een begin en een eind. Ik wil dat er alleen een begin is. Hetzelfde geldt eigenlijk voor een tentoonstelling. Ik vind het prima dat iemand een expositie binnenkomt en het dan misschien niet helemaal begrijpt, maar als hij naar buiten gaat wel met een bepaalde stemming of een idee vertrekt. Het is natuurlijk niet altijd zo sluitend, maar het creëren van een 'sfeer' is voor mij heel belangrijk. Je kunt iets beleven, maar er wordt niet echt iets verteld."

Wat Hagenaar schildert is vrijwel altijd herkenbaar, figuratief, hoe ambigue soms ook. Het is 'werkelijkheid', al is het getoonzet – *geframed* bijna – in een specifieke mis-en-scene die door de kunstenaar zo zorgvuldig wordt uitgedacht, dat hij deze vaak eerst 'bouwt' (als maquette) voordat hij haar schildert. Er zijn dus eigenlijk drie werkelijkheden waarmee Hagenaar speelt: het beeld dat hij in de werkelijkheid ziet en dat hem inspireert – en dat kan in de banaliteit van zijn dagelijkse omgeving liggen –, de werkelijkheid die hij op basis daarvan fysiek construeert in het te schilderen 'model' en vervolgens de werkelijkheid die hij op het platte vlak creëert in de vertaling van de maquette naar het schilderpaneel. Deze filtering is een 'mystificatie'-proces dat sluiers van subjectiviteit aan de op het oog herkenbare en realistische motieven toevoegt. In de omschakeling van concreet ding naar geschilderde weergave moet de kracht van de verbeelding vorm krijgen. "Dat vereist eigenlijk altijd een element van abstrahering, zodat je voorbij de illustratie van de werkelijkheid komt", aldus Hagenaar.

In 2014 schildert Hagenaar een jongetje, iets van een jaar of tien (*Double Jester*, pagina 23). Hij staat met zijn kopje naar beneden, in een zwart broekje, met zijn armen wijd en de handen iets naar beneden gericht. Alsof hij aan de rand van een zwembad staat, klaar om in het water te springen. Hij staat tegen een egale zwarte achtergrond (al is die wegerig geschilderd), op een grijze ondergrond.

